

Lang Leve Leren!

Verbetering financiële toegang tot scholing: een verkenning o.b.v. eerdere ervaringen met individuele scholingspremie en nationaal scholingsfonds

*Platform O&O
Henk Bakker*

Agenda

1. Achtergrond onderzoek
2. Onderzoeksaanpak
3. Analysekamer
4. Lessen uit ervaringen en reacties experts
5. Conclusies

Achtergrond onderzoek (1)

Aanleiding

“Hier niet ver vandaan, aan de Ouddiemerlaan (19), ligt de Oude Smidse. Het is een oude smederij met woonhuis uit 1749 (en het enige gemeentelijke monument van Diemen). Uit de tijd dat beroepen vaak overgingen van vader op zoon. De zoon van de smid werd met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid ook smid, en ook diens zoon weer. Net zoals het makkelijk voorspellen was dat de kleermakerszoon kleermaker werd, en de bakkerszoon bakker. Het pad van dochters was trouwens ook uitgestippeld: kerk, keuken, kinderen.

De wereld anno 2017 is een andere planeet [...]”.

Achtergrond onderzoek (2)

- Signalen over belemmeringen leven lang leren. O.a. analyse WRR
- Toename urgentie en belang: dynamische arbeidsmarkt, stijging AOW-leeftijd en economisch belang
- Veelkoppig vraagstuk. O.a. bewustzijn, onvoldoende flexibiliteit scholingsaanbod en schotten tussen en afhankelijkheid van werkgevers en O&O fondsen
- Adviestraject SER over Leven Lang Leren breed
- Tijdens Kamerdebatten terugkerende ideeën over scholingspremie en nationaal scholingsfonds
- Onderzoek naar vergroting **financiële toegang** tot scholing: voorbeelden, mogelijkheden, voor- en nadelen en randvoorwaarden

Achtergrond onderzoek (3)

Huidige financiële scholingsfaciliteiten m.n.

- Bekostigd (initieel) onderwijs
- Studiefinanciering
- Werkgever (/ werknemer)
- O&O fondsen
- Gemeente (P-wet) en UWV (re-integratie, vouchers)
- Fiscale regelingen
- Overig tijdelijk: vouchers, ESF, VWNW-subsidies etc.

Maar..

- Wordt wel iedereen effectief bereikt? Waar zitten de gaten?
- En wordt het vraagstuk groter? → meer tijdelijke dienstverbanden, flexwerkers, (onvrijwillige) ZZP-ers, veranderende/verdwijnende beroepen etc.

Hoe verminderen afhankelijkheden en levensloopbestendig maken?

Achtergrond onderzoek (4)

Hoofdvraag

Hoe kan aan de voorwaarde worden voldaan dat elke werkende Nederlander structureel de beschikking heeft over financiële middelen om zich in zijn loopbaan te kunnen ontwikkelen en zijn kennis en vaardigheden aan te kunnen passen aan de eisen van de toekomstige arbeidsmarkt? In hoeverre en op welke wijze kunnen een individuele scholingspremie of een nationaal scholingsfonds bijdragen aan het realiseren van die voorwaarde?

Onderzoeksaanpak (1)

- Primair literatuuronderzoek: korte verkenning van eerder goed onderzochte nationale en internationale voorbeelden
- Aanvullend gesprekken met sociale partners en andere experts: individueel en in klankbordbijeenkomsten
- Afstemming SER
- Analyse, geen aanbevelingen

Onderzoeksaanpak (2)

Onderlinge samenhang factoren in de context

Lessen uit ervaringen in binnen- en buitenland (1)

Individuele scholingspremie (individueel sparen voor scholing)

- Voorbeelden
 - Learn\$ave (Canada, 2000-2010)
 - Individual Learning Account (Verenigd Koninkrijk, 2000-2001)
 - XS2talent
- Wijze van financiering
- Beheer
- Toegang
- Doelgroep
- Ervaringen

Lessen uit ervaringen in binnen- en buitenland (2)

Scholingsvoucher (geen individueel spaarelement)

- Voorbeelden
 - Bildungsprämie (Duitsland, 2008-nu)
 - WeGeBau (Duitsland, 2006-2010)
 - Geneefse Chèque annuels de formation (CAF) (2001-heden)
- Wijze van financiering
- Beheer
- Toegang
- Doelgroep
- Ervaringen

Lessen uit ervaringen in binnen- en buitenland (3)

Succesfactoren

- Vouchers effectiever dan leerrekeningen
- Leerrekening:
 - Werknemer zelf ook bij laten dragen aan leerrekening (eigenaarschap)
 - Fiscaal stimuleren van gebruik leerrekening voor scholingsdoeleinden
- Persoonlijke begeleiding/advies KSF, vooral bij laagopgeleiden

Knelpunten

- Gebruik door minder scholingsgeneigde groepen
- Financiële toegang voor flexwerkers, werklozen
- Deadweight loss

Beperkingen literatuur

- Weinig aandacht voor relatie met context (NL en internationaal)
- Weinig aandacht voor oplossingen gericht op bereik flexwerkers, werklozen

Rode draden reacties sociale partners en andere experts (1)

- Herkenning en erkenning vraagstuk van onvoldoende bereik van doelgroepen als lager opgeleiden en flexwerkers
- Scherpe analyse nodig, niet geïsoleerd benaderen:
 - Welk probleem willen we oplossen, wat zijn oorzaken (financiële toegang versus leercultuur etc.)?
 - Rekening houden met verantwoordelijkheden werkgevers, individu, overheid (functiegerichte scholing versus duurzame inzetbaarheid)
 - O&O fondsen zijn private samenwerkingsinitiatieven die het probleem deels oplossen. O&O versus individueel valse tegenstelling. Complementair benaderen.
- Gaten in het huidige stelsel repareren.
Oppassen voor kind en badwater

Rode draden reacties sociale partners en andere experts (2)

- O&O fondsen moeten zich meer openstellen, oog hebben voor veranderde arbeidsmarkt
- Individuele scholingspremie als aanvulling wenselijk, gericht op duurzame inzetbaarheid.
- Vorm: via fiscaliteit (werkgevers en O&O fondsen functiegerichte scholing en steeds meer ook gericht op duurzame inzetbaarheid)
- Over doelgroep wordt verschillend gedacht (kwetsbare werknemers versus iedereen)
- Wat moeten we ons voorstellen bij een 'nationaal scholingsfonds', als dit iets anders dan een fiscaal instrument of een subsidie zou zijn?
- Centra Vakopleiding zouden het sluitend maken

Conclusies (1)

- Ook andere landen hebben moeite met het oplossen van het niet bereik van doelgroepen (te duur of te weinig effectief)
- Initiatieven / experimenten worden meestal te snel weer beëindigd, zonder echt de effectiviteit te kunnen beoordelen
- Niet geïsoleerd benaderen: context en randvoorwaarden. Oppassen met ondoordacht kopiëren van voorbeelden uit andere landen
- De precieze vormgeving van scholingspremie, voucher (beheer, toegang, financiering) lijkt van relatief ondergeschikt belang
- Volgens de meeste experts nodig:
 - O&O fondsen meer openstellen, met urgentie en druk
 - Meer aandacht voor randvoorwaarden en ontwikkelen leercultuur (incl. loopbaan APK, proactieve benadering en begeleiding)
 - Aanvullend: op duurzame inzetbaarheid gerichte fiscale faciliteit

Conclusies (2)

- Voor- en nadelen van bundeling en individualisering van middelen
- Mogelijke voordelen o.a. meer individueel eigenaarschap en toegankelijkheid
- Mogelijke nadelen: averechtse effecten van ingrepen in verantwoordelijkheidsverdeling overheid – markt en werkgevers – werknemers. En bij een nationaal scholingsfonds als averechts effect het verlies van branchedeskundigheid en nabijheid bij het mkb.

